

Praktyczny biuletyn dla sędziów

Sławomir Konopiński

REFERENDARZ SĄDOWY PRZY SĄDZIE REJONOWYM W GRUDZIĄDZU,
V WYDZIAŁ KSIĄG WIECZYSTYCH; RADCA PRAWNY

Prawa autorskie w odniesieniu do utworów tworzonych przez sztuczną inteligencję (AI)

Wczasach szybkiego rozwoju sztucznej inteligencji (AI, *artificial intelligence*) coraz częściej stawia się pytanie, czy „dzieło” tworzone przez AI może w ogóle podlegać, czy też już podlega ochronie autorskiej, a jeśli tak, to komu powinny przysługiwać prawa autorskie (zarówno osobiste, jak i majątkowe) do tego utworu (dzieła). W Polsce, ochronę praw autorskich zapewnia w szczególności ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych¹ oraz ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny². Prawo autorskie osobiste podkreśla więź autora ze swoim dziełem, natomiast prawa autorskie majątkowe chronią jego sferę finansową.

Sztuczna inteligencja, najprościej ujmując polega na zdolności maszyn (komputerów) do wykazywania ludzkich umiejętności poprzez kreatywne i twórcze działanie w celu osiągnięcia określonego celu. W nauce sztuczną inteligencję definiuje się jako „zdolność systemu do prawidłowego interpretowania danych pochodzących z zewnętrznych źródeł, nauki na ich podstawie oraz wykorzystywania tej wiedzy, aby wykonywać określone zadania i osiągać cele poprzez elastyczne dostosowanie”³. Jest ona wykorzystywana w życiu codziennym, m.in. przygotowywaniu reklam (różnego rodzaju grafik, projektów), rekomendacji przy zakupach online, korzystania z internetowych wyszukiwarek, cyfrowych asystentów dostępnych na stronach internetowych, tłumaczy, inteligentnych budynkach, samochodowych systemach bezpieczeństwa, rozpoznawaniu i zwalczaniu ataków i zagrożeń cybernetycznych, gromadzeniu i analizowaniu wszelkiego rodzaju danych⁴.

Wprawodawstwie polskim cały czas brakuje uregulowań dotyczących AI. Nie ma także polskiego orzecznictwa w tym zakresie. W ustawodawstwie polskim, zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy prawo autorskie i prawa pokrewne, przedmiotem prawa autorskiego jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia (utwór). Na pierwszy rzut oka można stwierdzić, iż treści wykreowane przez AI spełniają taką definicję utworu. Należy jednak zwrócić uwagę, iż utwór taki stworzony został przez podmiot niemający zdolności prawnej. Utwór może być przejawem działalności tylko i wyłącznie człowieka. Ponadto dzieło jest przejawem działalności twórczej⁵.

Efekt końcowy dzieła stworzonego przez sztuczną inteligencję nie jest jednak bezpośrednim wynikiem działań ludzkich. Kwestia „tworzenia dzieła”, ale nie przez człowieka pojawiła już się wcześniej w judykaturze światowej. Jedną z najgłośniejszych spraw, jest tzw. *kazus zdjęcia selfie wykonanego przez małpę o imieniu Naruto*. Właściciel sprzętu, za pomocą którego zwierzę wykonało zdjęcia, David Slater udostępnił je w Internecie. Po tym, gdy zyskało ono ogromną popularność i zostało udostępnione na popularnej na całym świecie stronie internetowej, stwierdził, iż to jemu przysługują prawa autorskie do tego zdjęcia, podnosząc argument, że zdjęcie zostało wykonane jego aparatem fotograficznym. Jednakże sąd w USA stwierdził, iż zdjęcie nie korzysta z ochrony, przewidzianej prawem autorskim, gdyż nie zostało wykonane przez człowieka. Wiele prawników przytacza powyższy *kazus*, na potrzeby sztucznej inteligencji, podkreślając brak możliwości „działalności twórczych” systemu komputerowego.

Wnauce prawa wskazuje się, że człowiek też nie sprawuje bezpośredniej kontroli nad samym przetwarzaniem informacji, z której korzysta AI.

Cały artykuł możesz
przeczytać [tutaj](#)

¹ Dz.U. 1994 Nr 24, poz. 83 z póź. zm.

² Dz.U. 1964 Nr 16, poz. 93 z póź. zm.

³ <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0007681318301393>

⁴ <https://www.europarl.europa.eu/topics/pl/article/20200827STO85804/sztuczna-inteligencja-co-to-jest-i-jakie-ma-zastosowania>

⁵ A. Niewęglowski [w:] *Prawo autorskie. Komentarz*, Warszawa 2021, art. 1, s. 37–38.

Barbara Trokowska-Stempnik

SĘDZIA SĄDU REJONOWEGO W TORUNIU,
III WYDZIAŁ RODZINNY I NIELETNICH

Przygotowanie do wysłuchania małoletniego w postępowaniu opiekuńczym – część 2

Fundamentalne znaczenie dla efektywności i zgodnego z dobrem dziecka wysłuchiwanie małoletnich ma przygotowanie ich rodziców/opiekunów na spotkanie dziecka z sędzią. O tym, że autorka niniejszego artykułu chce wysłuchać małoletniego informuje rodziców/opiekunów na rozprawie. Ważne jest, żeby im również wówczas przekazać informację, dlaczego chce wysłuchać dziecko (ponieważ chce poznać jego zdanie i prosi o przekazanie takiego samego komunikatu małoletniemu). Jednocześnie, co jest bardzo istotne, potrzebne i pomocne, w treści § 4 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 października 2024 roku w sprawie sposobu przygotowania i przeprowadzenia wysłuchania dziecka oraz warunków, jakim mają odpowiadać pomieszczenia przeznaczone do przeprowadzania takich wysłuchań¹, wskazano, że osobie, która ma przyprowadzić dziecko na wysłuchanie, sąd doręcza przeznaczoną dla dziecka informację, sporządzoną w zrozumiały dla niego sposób, w której znajduje się wyjaśnienie celu, sposobu i miejsca przeprowadzenia wysłuchania oraz pouczenie, że po przybyciu do sądu i obejrzeniu miejsca wysłuchania dziecko będzie mogło podjąć decyzję co do udziału w wysłuchaniu. Autorka niniejszego artykułu w swojej praktyce orzecniczej podczas rozprawy, na której informuje rodziców/opiekunów dziecka o tym, że chciałaby wysłuchać małoletniego, doręcza także wskazaną w Rozporządzeniu informację opracowaną przez członkinie i członków Stowarzyszenia Sędziów Polskich Iustitia oraz Stowarzyszenia Sędziów Rodzinnych w Polsce². Treść tych informacji zawiera kluczowe, z punktu widzenia małoletnich, elementy, a mianowicie: wskazanie, że wysłuchanie to rozmowa z sędzią, uznanie podmiotowości dziecka w procedurze sądowej (sędzia weźmie pod uwagę zdanie małoletniego, ale nie będzie ono decydujące; dziecko może odmówić udziału w tej czynności), informację, że wysłuchanie odbędzie się poza salą sądową, a w czynności będzie mógł wziąć udział psycholog, który pomoże w rozmowie. Jednocześnie, dzięki zapoznaniu się małoletniego z treścią tej informacji, dowie się on, że może zakomunikować sędziemu swoje potrzeby (np. gdy czegoś nie rozumie i potrzebuje jasności lub gdy chce wyjść do toalety czy napić się

wody). Dokument ten wskazuje także na to, że sędzia sporządzi z wysłuchania notatkę, z którą będą mogli zapoznać się rodzice lub opiekunowie. Ale dziecko może również poinformować sędziego, że nie chce, aby coś zostało zanotowane.

Rozporządzenie przewiduje doręczenie informacji dla dziecka wyłącznie temu rodzicowi, który przyprowadzi dziecko na wysłuchanie. W swojej praktyce orzecniczej autorka czasami jednak informację tę doręcza obu rodzicom, którzy posiadają władzę rodzicielską, z jednoczesnym zaznaczeniem, że na termin wysłuchania może przyjść wyłącznie ten rodzic, pod którego pieczę pozostaje dziecko. Warto, aby każdy z rodziców był zaangażowany w proces wychowywania dziecka i nie ma potrzeby ukrywania przed nim informacji, które z założenia mają dotrzeć do dziecka. Równe traktowanie obojga rodziców wzmacnia także bezstronność sędziego. Jednocześnie autorka, pozostając w przekonaniu, że to rodzice/opiekunowie najlepiej znają swoje dzieci, zwraca im uwagę na moment, w którym dojdzie do przekazania małoletniemu przygotowanej informacji o wysłuchaniu oraz samego faktu planowanej czynności. Bywa bowiem tak, że niektóre dzieci mogą dowiedzieć się o wysłuchaniu na miesiąc przed jego terminem, zapomnieć o nim całkowicie i przyjść na nie tylko i wyłącznie dzięki czułości rodziców/opiekunów, ale może być i tak, że małoletni będzie pozostawał w napięciu przez cały okres oczekiwania na wysłuchanie. Autorka niniejszego artykułu zakłada, że rodzice/opiekunowie, chociaż czasem może wydawać się odwrotnie, chcą postępować zgodnie z dobrem swoich dzieci (choć niektórym brakuje do tego narzędzi), dlatego pozostaje w przekonaniu, że rozważą moment przekazania dziecku informacji o konieczności przyścia do sądu. Traktując dziecko jako podmiot postępowania opiekuńczego warto również podkreślić, że małoletni może w ogóle nie podjąć rozmowy z sędzią i decyzja w tym zakresie należy wyłącznie do niego. Chyba każdy z nas pamięta stare porzekadło, wedle którego „dzieci i ryby głosu nie mają”, co szczęśliwie odchodzi już w niepamięć. Bywa oczywiście i tak, że dorośli oczekują decyzji dziecka w sprawach, w których warto, aby decyzyjność pozostała w rękach dorosłych, co czasem bardzo uwidacznia się w postępowaniach opiekuńczych. Niemniej decydowanie o kwestiach fundamentalnych, tj. woli bądź jej braku do podjęcia rozmowy z konkretną osobą, jest elementarnym prawem każdego człowieka. Czynność wysłuchania ma na celu poznanie zdania dziecka w sprawach go dotyczących i w miarę możliwości uwzględnienie jego poglądu na daną kwestię, co ustawodawca nazywa „rozsądnymi życzeniami”. Wysłuchanie warto zacząć od zapytania dziecka, czy chce podjąć rozmowę z sędzią.

Cały artykuł możesz
przeczytać [tutaj](#)

¹ Dalej: Rozporządzenie.

² Wzory te dostępne są w Internecie pod adresem: <http://www.sssrwp.pl/aktualnosci.php?art=445&start=0&irek=62> (dostęp: 27.02.2025).

Sankcja kredytu darmowego

Wprowadzenie

Wrazie niewykonania obowiązku informacyjnego bank lub pożyczkodawca może zostać pozbawiony prawa do odsetek czy prowizji. Dotyczy to nawet sytuacji, w której uchybienie było stosunkowo niewielkie. To sedno wyroku TSUE z dnia 13 lutego 2025 r., C-472/23¹.

Pytanie prejudycjalne

Sąd Rejonowy dla miasta Warszawy wystąpił do TSUE z wnioskiem o rozstrzygnięcie następujących kwestii:

- 1) Czy art. 10 ust. 2 lit. g) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG i w kontekście motywu 6, 8 i 31 dyrektywy należy rozumieć w ten sposób, że w przypadku, w którym, z uwagi na uznanie części postanowień umowy kredytu konsumenckiego za nieuczciwe, rzeczywista roczna stopa oprocentowania kredytu podana przez kredytodawcę przy zawarciu umowy jest wyższa niż przy założeniu, że nieuczciwy warunek umowny nie jest wiążący, kredytodawca uchybił obowiązkowi nałożonemu na niego w tym przepisie?
- 2) Czy art. 10 ust. 2 lit. k) dyrektywy 2008/48/WE w kontekście motywu 6, 8 i 31 dyrektywy należy rozumieć w ten sposób, że wystarczające jest podanie konsumentowi informacji o tym jak często, w jakich sytuacjach i o jaki maksymalnie procent mogą być podwyższone opłaty związane z wykonywaniem umowy, nawet jeśli konsument nie może zweryfikować zaistnienia danej sytuacji, a opłata może w konsekwencji zostać podwojona?
- 3) Czy art. 23 dyrektywy 2008/48/WE w kontekście motywu 6, 8, 9 i 47 dyrektywy należy rozumieć w ten sposób, że sprzeciwia się on przepisom krajowym, które przewidują jedynie jedną sankcję za naruszenie obowiązku informacyjnego nałożonego na kredytodawcę, niezależnie od stopnia naruszenia obowiązku informacyjnego i jego wpływu na ewentualną decyzję konsumenta dotyczącą zawarcia umowy kredytu, która obejmuje uczynienie kredytu nieoprocenowanym i bezpłatnym?

Orzeczenie TSU

Udzielając odpowiedzi na pytanie sądu polskiego, Trybunał orzekł, co następuje:

- 1) Artykuł 10 ust. 2 lit. g) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG należy interpretować w ten sposób, że: okoliczność, iż w umowie o kredyt wskazano rzeczywistą roczną stopę oprocentowania, która okazuje się zawyżona ze względu na to, że niektóre warunki tej umowy zostały następnie uznane za nieuczciwe w rozumieniu art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, a tym samym za niewiążące dla konsumenta, nie stanowi sama w sobie naruszenia obowiązku informacyjnego ustanowionego w tym przepisie dyrektywy 2008/48.
- 2) Artykuł 10 ust. 2 lit. k) dyrektywy 2008/48 należy interpretować w ten sposób, że: fakt, iż umowa o kredyt wymienia pewną liczbę okoliczności uzasadniających zwiększenie opłat związanych z wykonaniem umowy, przy czym właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny konsument nie jest w stanie zweryfikować ich wystąpienia ani ich wpływu na te opłaty, stanowi naruszenie obowiązku informacyjnego ustanowionego w tym przepisie, o ile wskazanie to może podważyć możliwość dokonania przez tego konsumenta oceny zakresu jego zobowiązania.
- 3) Artykuł 23 dyrektywy 2008/48 w związku z jej motywem 47 należy interpretować w ten sposób, że: nie stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które przewiduje – w przypadku naruszenia obowiązku informacyjnego nałożonego na kredytodawcę zgodnie z art. 10 ust. 2 tej dyrektywy – jednolitą sankcję polegającą na pozbawieniu kredytodawcy prawa do odsetek i opłat, niezależnie od indywidualnego stopnia wagi takiego naruszenia, o ile naruszenie to może podważyć możliwość oceny przez konsumenta zakresu jego zobowiązania.

Wodniesieniu do pytania pierwszego, Trybunał przypomniał, że art. 19 ust. 3 dyrektywy 2008/48 przewiduje, iż obliczenia RRSO dokonuje się przy założeniu, że umowa o kredyt będzie obowiązywać przez uzgodniony okres oraz że kredytodawca i konsument wywiążą się ze swoich zobowiązań zgodnie z warunkami określonymi w tej umowie i w określonych w niej terminach.

Cały artykuł możesz
przeczytać [tutaj](#)

¹ <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=295321&pageIndex=0&doclang=PL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=635114> (dostęp: 16.02.2025).

Marcin Uliasz

DOKTOR HAB., PROF. URAD
SĘDZIA SĄDU OKRĘGOWEGO W LUBLINIE

Czy polecenie sądu wydane w trybie 759 § 2 k.p.c. powinno zawierać uzasadnienie?

Zgodnie z art. 759 § 2 k.p.c. sąd wydaje z urzędu komornikowi zarządzenia zmierzające do zapewnienia należytego wykonania egzekucji oraz usuwa spostrzeżone uchybienia. Ocena prawna wyrażona przez sąd w ramach wydanych zarządzeń jest wiążąca dla komornika.

„Zarządzenia” sądu, o których mowa w cytowanym przepisie, są wydawane w formie postanowień. W art. 766(1) § 1 k.p.c. przewidziano, że postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym sąd z urzędu uzasadnia i doręcza wraz z uzasadnieniem, gdy stronie przysługuje środek zaskarżenia, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Kluczowe znaczenie ma ustalenie, czy postanowienie wydane na podstawie art. 759 § 2 k.p.c. podlega zaskarżeniu zażaleniem. W tym zakresie również należy stosować ogólną regulację dotyczącą zaskarżania postanowień sądu pierwszej instancji. Według art. 767(4) § 1 k.p.c., zażalenie na postanowienie sądu przysługuje w wypadkach wskazanych w ustawie.

Postanowienie sądu wydane na podstawie art. 759 § 2 k.p.c. podlega zatem zaskarżeniu, jeżeli z przepisów Kodeksu postępowania cywilnego wynika dopuszczalność zaskarżenia postanowienia zażaleniem. Do tych przepisów należą art. 394 § 1 k.p.c. oraz art. 394(1a) § 1 k.p.c., które są odpowiednio stosowane w postępowaniu egzekucyjnym (art. 13 § 2 k.p.c.). Dopuszczalność zażalenia wynika również z przepisów szczególnych zamieszczonych w części trzeciej Kodeksu postępowania cywilnego (np. art. 770 § 5 k.p.c. i art. 828 k.p.c.). Innymi słowy, jeżeli postanowienie wydane na podstawie art. 759 § 2 k.p.c. dotyczy kwestii, co do której przepisy przewidują dopuszczalność zażalenia, to podlega ono zaskarżeniu.

Wprawdzie w praktyce niektórych sądów można spotkać odmienne podejście, ale są to poglądy odosobnione i nie znajdują one uzasadnienia w obowiązujących przepisach.

Postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym w trybie art. 759 § 2 k.p.c. wymaga uzasadnienia z urzędu, jeżeli podlega zaskarżeniu. W pozostałych przypadkach uzasadnienie nie jest wymagane, choć ze względów prakseologicznych może być celowe uzasadnienie postanowienia albo podanie zasadniczych powodów rozstrzygnięcia.

Więcej pytań i odpowiedzi
możesz zobaczyć [tutaj](#)

W „Przeglądzie Prawa Egzekucyjnego” 1/2025 polecamy m.in. artykuły:

dr hab. Anny Kościółek, prof. UR
i prof. dra hab. Andrzeja Marciniaka

Rozwiązanie zbiegu egzekucji sądowych
– uwagi na tle stosowania art. 773(1) § 2 k.p.c..

dr Joanna Darlatka

Zmiany w postępowaniu o podział sumy
uzyskanej z egzekucji – uwagi wybrane

Jan Niemiec

O konieczności dokonania nowego opisu i oszacowania
po ponownym wszczęciu egzekucji z nieruchomości
– krótka analiza i ocena przepisu art. 948 § 1(1) k.p.c

**Przegląd Prawa Egzekucyjnego nr 1/2025
jest dostępny bezpłatnie w Czytelnicy**
czytelnia.currenda.pl

